

Huggarna i Boxholm har fått konkurrens



I skogen utanför Boxholm går en tjädertupp och spelar. Det är i och för sig ingenting onaturligt i det, tjädrar skall spela så här års. Det är bara det att den här tuppen hållit på med samma sak sedan i höstas. Förklaringen är att han är spelgalen.

Envist har han hållit sig till samma begränsade skogsparti. Sedan i vintras har tuppen dagligen haft sällskap av ett lag skogsarbetare. Det vore synd att påstå att han uppskattat deras närvaro. Tvärtom har han gjort sitt bästa för att köra iväg dem.

Morgon efter morgon har bröderna Yngve och Bertil Engdahl och Georg Gustavsson kunnat konstatera att tuppen var på plats när de skulle börja dagens arbete. Med mycket närgångna metoder har han försökt få dem att förstå att detta var hans område, inte deras. Och absolut inte bolagets.

Roligt att ha den

— Flera gånger har han kommit på mig bakifrån, berättar Yngve. Det är lite otäckt, man kan ju säga sig om oturen är framme. Men det är roligt att ha tuppen här, vi är glada för den.

En vuxen tjädertupp kan väga upp till fyra kilo och bli en meter lång med stjärten inräknad. Det är alltså en kraftig bit som huggarlaget har att brottas med då och då.

— Det är inga dåliga slag han ger med vingarna, säger Yngve. En gång drämde han till mig över

höfterna från vardera hållet och det gjorde riktigt ont. En annan gång nöp han mig i ryggen och det sved till ordentligt trots att jag hade väst och dubbla tröjor på mig.

Risk för folkvandring

Det finns alltid en risk för att en tjädertupp av det här slaget snabbt blir något av traktens turistattraktion. Det är inte lyckligt för tjädern men inte heller för de besökande. Yngve är orolig vid tanken.

— Tänk om folk skulle komma hit med småbarn och de skulle ramla omkull på marken. Tuppen skulle kunna bita dem ordentligt!

Det finns exempel på att nyfikna människor känt sig hotade av spelgalna tjädertuppar och värjt sig med käppar. Sedan har skogvaktaren fått avliva en tjäder som kanske fått vingen bruten eller linkat fram på ett ben.

Att tjädertuppar blir spelgalna och förlorar sin vanliga skygghet är ett gammalt och välkänt fenomen. Numera vet man också vad det beror på.

Hjärninflammation

— Det finns egentligen två typer av "spelgalna" tjädrar, uppger docent N O Lindgren på statens veterinärmedicinska anstalt. Dels de som är "exklusivt spelgalna" så att de spelar hela tiden enligt konstens alla regler, dels de som bara är orädda och aggressiva.

Boxholmstuppen hör helt visst till den första typen. Den vanligaste orsaken till denna typ kallar vetenskapsmännen toxoplasmos. Tupparna lider av hjärninflammation vållad av encelliga parasiter vid namn toxoplasmer. En annan möjlighet är tumörer i könskörtlarna.

N O Lindgren målar upp en dystert framtid för de tuppar som får toxoplasmos.

— Det är en kronisk åkomma. Tupparna dör så småningom. De får svårt att livnära sig. I slutstadiet är de oftast mycket magra och lider av kramper. När de får syn på något ätbart blir de så exalterade att de kan vrida huvudet åt fel håll i kramp.

Spelar förgäves

Troligen spelar tuppen utanför Boxholm från alla synpunkter förgäves. Skulle det dyka upp en

höna till slut tror inte N O Lindgren att den har så stor glädje av det.

— De spelgalna tupparna blir så illa åtgångna att de troligen är både impotenta och sterila.

Toxoplasmos är ingalunda någon utpräglad tjädersjukdom, om någon trodde det. Alla varmblodiga djur, människan inräknad, kan fungera som värd för de små parasiterna. Inte heller är det bara tjädertupparna som drabbas, även hönorna kan bli galna även om det inte är lika spektakulärt.

Som mellanvärd för parasiterna tror man att mygg fungerar. N O Lindgren poängterar att det är mycket ovanligt att toxoplasmaerna orsakar något sjukdomstillstånd. Många av oss har antikroppar som tar hand om dem. Det går inte alls att jämföra med t ex risken att smittas av harpest. Men även om sannolikheten för att någon skall bli sjuk är mycket liten kan dock toxoplasmaerna vara farliga för gravida kvinnor, fostret kan få hjärnvattusot.

Mycket sällsynt

Tjädern är i dag en mycket sällsynt fågel i Östergötland, liksom i så gott som hela Syd- och Mellansverige. Vad dess försvinnande beror på är en av de mest genomtröskade frågorna i jägarkretsar, men något definitivt svar har ingen kunnat ge.

Helt fel har säkert inte de som hävdar att människans hårdhänta framfart i skogen haft stor betydelse. N O Lindgren tror att det kan ligga något i denna teori. Där emot menar han att kemikalierna i skogen inte haft någon inverkan.

Text och bild:
HENRIK EKMAN

KOSTNADSERITT!

14 sommar
dagar 

Arméns praktikantläger 1975

från Kiruna i norr till Malmö i söder -
- 13 olika läger att välja på för skolelever
som i år fyller lägst 15 år.

Ansökan på särskild folder skall vara insänd
före 5 maj. Foldern kan från och med mars
månad erhållas vid skolor, arbetsförmed-
lingar, vid närmaste regemente eller direkt
från Arméns yrkesinformation,
10045 Stockholm (tel. 08 / 67 96 20)

**Butikernas annonser i tidningen
är varuhuset hemma hos dig.
Som ger dig möjlighet att pla-
nera i lugn och ro. Och tid
över till annat**

**ANNONSERNA VISAR
DU VÄLJER**

Öland-ostkusten semester

"Inte bara sol och..."

En semester på...
på våren...

Han är skön — men galen



Yr och galen spelar tjädertuppen oavbrutet. Men det är inte av den vanliga anledningen. Den här tuppen har hjärninflammation, han är helt enkelt spelgalen

Den här granna tjädertuppen är inte fullt så normal som han ser ut. I själva verket lider han sannolikt av toxoplasmos. Med andra ord — han är spelgalen.

Den vanligaste boven bakom denna åkomma är en encellig blodparasit som man tror överförs av myggor. Och det är inte bara tjädertuppar som kan få den. Harar, rävar, älgar, människor, alla varmblodiga djur kan fungera som värdar åt toxoplasmaerna.

Hos tjädertuppen blir resultatet en hjärninflammation. Den gör att fågeln dag efter dag, månad efter månad, spelar på samma plats. Och skulle några människor dyka upp blir de grundligt utskällda såvida de inte åker på ett kok stryk.

— SE SIDAN ATTA —